คณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม ตรวจทานแล้ว เมื่อวันศุกร์ ที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐

เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

บันทึกการประชุม คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๐

วันศุกร์ ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการ ๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์ รองประธานกรรมการ คนที่สอง ๔. นายนรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ โฆษกกรรมการ ๕. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ ๖. นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ ๗. นางกีระณา สุมาวงศ์ กรรมการ ๘. นางจุรี วิจิตรวาทการ กรรมการ ๙. นายธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย กรรมการ ๑๐. นายเรียรชัย ณ นคร กรรมการ ๑๑. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ กรรมการ ๑๒. นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ๑๓. นายภัทระ คำพิทักษ์ กรรมการ ๑๔. พลตรี วิระ โรจนวาศ กรรมการ ๑๕. นายศุภชัย ยาวะประภาษ กรรมการ ๑๖. พลเอก อัฏฐพร เจริญพานิช กรรมการ ๑๗. นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑๘. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง

๑. นายอมร วาณิชวิวัฒน์ (ลาการประชุม)
 ๒. นายภุมรัตน ทักษาดิพงศ์ (ลาการประชุม)
 ๓. นายอัชพร จารุจินดา (ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทั้งสุบุตร

๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

- ๑. นางกาญจนารัตน์ สีวิโรจน์
- ๒. ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

- นางสุภัทรา เชื้อรอต
- ๒. นางสาววรัญญา ทัศนีศรีวงศ์
- ๓. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุม ตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ 🛭 รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๗๙ วันพฤหัสบดี ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการดำเนินงานภายหลังการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ประธานกรรมการหารือที่ประชุมว่า สืบเนื่องจากคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความ คิดเห็นของประชาชนได้จัดสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกสภาองค์กร ชุมชน ณ อาคารรัฐสภา ทำให้สมาชิกสภาองค์กรชุมชนที่เข้าร่วมการสัมมนามีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ร่างรัฐธรรมนูญ โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาแจ้งว่าสภาองค์กรชุมชนจะมีการจัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ร่างรัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกสภาองค์กรชุมชนจำนวน ๑๑ แห่ง จึงขอให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ส่งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไปเป็นวิทยากรและขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนเพื่อจัดเวทีดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมการไม่สามารถดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่สภาองค์กรชุมชนได้

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ในการจัดสัมมนาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกสภาองค์กรชุมชน ผู้เข้าร่วมสัมมนาบางส่วนมีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญว่ามีการลดอำนาจและตัด สิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ประธานกรรมการได้บรรยายเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวเรื่องสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน ที่ถูกกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และต้องการเอกสารคำอธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญเพื่อนำไปเผยแพร่ต่อสมาชิกสภาองค์กรชุมชนด้วย
- สภาองค์กรชุมชนสามารถเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกสภาองค์กรชุมชน ผ่านการประชุมสภาองค์กรชุมชนได้ แต่หากมีการจัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญให้แก่ สมาชิกสภาองค์กรชุมชนจำนวน ๑๑ แห่งแล้ว ก็ควรมีกรรมการร่างรัฐธรรมนูญร่วมเป็นวิทยากรด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการควรเป็นผู้จัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ร่างรัฐธรรมนูญเอง และควรมีกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน ๒ คนเป็นวิทยากร ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎรก็ได้จัดสัมมนาเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญให้กับเยาวชนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น คณะกรรมการควรมอบหมายให้คณะอนุกรรมการคณะใดคณะหนึ่ง เป็นผู้บริหารจัดการเรื่องวิทยากรในการเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ

นายธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการรับฟังและสรุปความคิดเห็นที่มี ผู้เสนอแนะ กล่าวว่า คณะอนุกรรมการรับฟังและสรุปความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะจะเป็นผู้รับผิดชอบเรื่อง วิทยากรในการเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญเอง

จากนั้น นายนรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวม ความคิดเห็นของประชาชน รายงานผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวม ความคิดเห็นของประชาชนว่า คณะอนุกรรมการได้มีการประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินงานและการ ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็นจากสื่อต่างๆ โดยคณะอนุกรรมการมีความเห็นว่าคณะกรรมการ ควรดำเนินการเป็นสองแนวทาง กล่าวคือ แนวทางที่ ๑ ควรมุ่งเน้นในการรับฟังความคิดเห็นต่อ ร่างรัฐธรรมนูญเป็นหลัก โดยให้โฆษกกรรมการแถลงข่าวเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ภาคส่วนต่างๆ ส่งความคิดเห็น ให้แก่คณะกรรมการ และแนวทางที่ ๒ ควรชี้แจงแนวทางการปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญในบางเรื่อง เช่น หลักการในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิชุมชน เป็นต้น เพื่อลดกระแสกดดันทางสังคม และควรเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญในรูปแบบกราฟิกเพื่อนำไปเผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์ และอินเตอร์เน็ตให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในร่างรัฐธรรมนูญได้ง่าย

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรมีการชี้แจงว่าร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนเช่นเดียวกับที่ได้ บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ โดยไม่มีการลดสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้น้อยลงไปกว่าที่เคย บัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ และคณะกรรมการจะนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในเรื่อง สิทธิเสรีภาพของประชาชนมาพิจารณา วิธีดังกล่าวจะช่วยลดแรงกดดันที่เกิดขึ้นได้
- โฆษกกรรมการควรขอข้อมูลจากประธานกรรมการเพื่อนำไปแถลงข่าวหรือชี้แจงต่อประชาชนให้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรนำข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และมีเหตุผล มาพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ และจากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ในจังหวัดต่างๆ ทำให้ทราบว่าประชาชนได้รับผลกระทบจากการกระทำของรัฐบาลและไม่ไว้วางใจในการ ทำหน้าที่ของรัฐบาล ส่งผลให้ประชาชนไม่เชื่อมั่นต่อการกำหนดให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการดำเนินการ ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในเรื่องต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เมื่อคณะกรรมการได้รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจนถึงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ แล้ว ควรมีการแถลงข่าวเป็นประจำทุกวันเพื่อให้ ประชาชนได้ทราบถึงความคืบหน้าในการปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ประเด็นข้อเรียกร้องให้มีการปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ ได้แก่ เรื่องศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สมัชชาพลเมือง และสิทธิชุมชน ซึ่งควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดง ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ หากที่ประชุมมีการปรับปรุงเนื้อหาหรือเพิ่มประเด็นดังกล่าว ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญก็จะทำให้ประชาชนที่เรียกร้องในเรื่องดังกล่าวพึงพอใจและสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญ
- การแถลงข่าวถึงการปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญเป็นประจำทุกวันจะแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของประชาชนซึ่งจะเป็นการสร้างแนวร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ร่างรัฐธรรมนูญได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบว่าคณะกรรมการจะนำความคิดเห็นหรือ ข้อเสนอแนะต่างๆ ของประชาชนที่มีเหตุผลมาปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการตอบสนอง ต่อข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของประชาชน อย่างไรก็ตาม ควรคำนึงถึงประเด็นสำคัญในบางเรื่อง เช่น เรื่องสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งอาจมีกลุ่มคนหลายกลุ่มที่มีข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นที่แตกต่างหรือ ขัดแย้งกัน ซึ่งคณะกรรมการจะต้องหาแนวทางที่จะทำให้กลุ่มคนดังกล่าวเกิดการประนีประนอมกันและ ยอมรับในเนื้อหาของร่างรัฐธรรมร่วมกันได้

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และ สำรวจความคิดเห็นของประชาชน กล่าวถึงการจัดสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจร่างรัฐธรรมนูญให้แก่ สภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาว่า มีผู้แทนจากองค์กรชุมชนต่างๆ เข้าร่วมการสัมมนาจำนวน ๒๐๐ คน โดยการ จัดสัมมนาในครั้งนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญและต้องการขอข้อมูลเสียงการบรรยายของประธานกรรมการไปเผยแพร่ให้กับ สมาชิกสภาองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการ จัดทำประเด็นถาม – ตอบเกี่ยวกับสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญเพื่อนำไปใช้ในการเผยแพร่ ร่างรัฐธรรมนูญด้วย โดยสภาองค์กรชุมชนจะมีการจัดเวทีสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๒ แห่ง และขอให้คณะกรรมการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนเพื่อใช้ในการดำเนินโครงการดังกล่าว ซึ่งประธานกรรมการเห็นว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรจะเป็นผู้จัดโครงการดังกล่าวเอง คณะอนุกรรมการจึงได้แจ้งกับผู้แทนของสภาองค์กรชุมชนทราบแล้ว ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการขอเชิญ กรรมการร่วมเป็นวิทยากรบรรยายในแต่ละเวที และควรนำเอกสารสรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ ในรูปแบบกราฟิกไปเผยแพร่เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกสภาองค์กรชุมชนด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการสามารถจัดโครงการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ร่างรัฐธรรมนูญโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แต่ต้องมีการขออนุญาตต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติก่อน และควรมีการจัดแบ่งกรรมการที่เป็นวิทยากร และจัดแบ่งเจ้าหน้าที่เพื่อไปดำเนินการโครงการดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการติดตาม

และรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนควรติดตามการใช้สื่อสังคมทางอินเตอร์เน็ต เพื่อป้องกันการบิดเบือน เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญหรือให้ข้อมูลที่เป็นผลเสียต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญด้วย

จากนั้น นายธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการรับฟังและสรุป ความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะ รายงานผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการรับฟังและสรุปความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะว่า คณะอนุกรรมการกำหนดจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ณ กรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ ๑๐ –๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ซึ่งในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ จะมีการถ่ายทอดทาง โทรทัศน์ จึงขอเชิญประธานกรรมการเป็นผู้บรรยายเนื้อหาสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญในวันดังกล่าว ส่วนประชาชนที่เข้าร่วมงานในวันดังกล่าวเป็นกลุ่มเครือข่ายของสถาบันพระปกเกล้า อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วน และผู้แทนจากกระทรวง หน่วยงานของรัฐ และมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ และมีกำหนดจะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชน ณ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้วยเช่นกัน ส่วนรูปแบบการจัดเวทีรับฟังความ คิดเห็นของประชาชนนั้น จะเป็นการบรรยายสรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ การจัดเสวนาถาม – ตอบ เกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ และมีการประชุมกลุ่มย่อยของประชาชนที่เข้าร่วมการ ส้มมนา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ณ กรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ ๑๐ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อาจมีกลุ่มบุคคลที่คัดค้านร่างรัฐธรรมนูญเข้าร่วมการสัมมนาด้วย จึงควรมีการวางแผน ในการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวด้วย
- จากการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้นทางสื่อต่างๆ อาจทำให้ประชาชนที่เข้าร่วมเวทีรับฟัง ความคิดเห็นมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อสงสัยเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญมากขึ้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่จะจัดขึ้นใน กรุงเทพมหานครควรมีรูปแบบการชี้แจงสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญซึ่งจะมีความเหมาะสมมากกว่า

นายธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการรับฟังและสรุปความคิดเห็นที่มี ผู้เสนอแนะ ชี้แจงว่า การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครในระหว่างวันที่ ๑๐ – ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ จะเป็นลักษณะของการชี้แจงสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ โดยในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ จะเป็นการบรรยายเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญ โดยให้กรรมการที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้อธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญในแต่ละเรื่อง ส่วนในวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ จะเป็นการ ประชุมกลุ่มย่อย และให้มีการนำเสนอความเห็นของแต่ละกลุ่มเกี่ยวกับจุดเด่นของร่างรัฐธรรมนูญและประเด็นที่ต้องการให้มี การปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญด้วย อนึ่ง มีกรรมการหลายท่านแจ้งว่า ได้รับเอกสารแสดงความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นต่างๆ จากประชาชนและพระภิกษุสงฆ์ ในเรื่องนี้ประธาน กรรมการขอให้กรรมการที่ได้รับข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นต่างๆ รวบรวมและจัดทำเป็นบันทึกเพื่อนำมา ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการต่อไป

- มีกรรมการสอบถามว่า เรื่องสำนวนภาษาและวรรคตอนของร่างรัฐธรรมนูญ ควรมีผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านภาษาไทยมาช่วยตรวจทานหรือไม่ ประธานกรรมการกล่าวว่า การให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยมาช่วยตรวจทานเรื่องภาษานั้น อาจไม่เหมาะสมเนื่องจากภาษาที่ใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญเป็นภาษากฎหมาย จึงมีความแตกต่างจากสำนวน ภาษาทั่วไป

- มีกรรมการสอบถามว่า เรื่องวรรคตอนมีการเขียนแตกต่างกันในหลายมาตรา เช่น ร่างมาตรา ๑๘๘ ความว่า "...การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น..." แต่ในร่างมาตรา ๒๔๕ วรรคสาม เป็น "...การงบประมาณและการดำเนินการอื่น..." ควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรพิจารณาเรื่องวรรคตอนในระหว่างการพิจารณาทบทวน ร่างรัฐธรรมนูญและขอความร่วมมือกรรมการเขียนข้อดีของร่างรัฐธรรมนูญนี้อย่างน้อยคนละสองข้อ เสนอต่อที่ประชุมในวันจันทร์ ที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๙

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรพิจารณาตรวจทานร่างรัฐธรรมนูญในต่างจังหวัด ระหว่างวันที่ ๒๓ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้ร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จภายวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘ จากนั้นให้ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบหลักการ ในเบื้องต้น
- ประเด็นเรื่อง "ยุทธศาสตร์ชาติ" ในร่างมาตรา ๖๑ ของร่างรัฐธรรมนูญนี้ จะทำให้มี คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ (คปป.) หรือไม่ เนื่องจากสภาขับเคลื่อน การปฏิรูปประเทศ กำลังจะเสนอร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีองค์ประกอบในลักษณะเดียวกับ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ (คปป.) ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่แล้วของ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญที่มีศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมาธิการ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในร่างรัฐธรรมนูญนี้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติไว้เพื่อเป็นเป้าหมายการ พัฒนาประเทศและเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันเพื่อเป็นกลไกในการสร้างความ ต่อเนื่องระหว่างรัฐบาลเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการใด ๆ ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนกรณีการ เสนอร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติเป็นเรื่องของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ไม่เกี่ยวกับ ร่างรัฐธรรมนูญนี้ และเห็นว่าเพื่อให้เป็นไปตามแผนและขั้นตอน (roadmap) ของรัฐบาลที่ต้องการให้เข้าสู่ กระบวนการเลือกตั้งภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจต้องพิจารณา กฎหมายที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จเพื่อให้เป็นไปตามแผนและขั้นตอน (roadmap) ของรัฐบาล นอกจากนี้ เพื่อให้การจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความรวดเร็ว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจมีหนังสือไปยังองค์กรอิสระหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้จัดทำ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของแต่ละองค์กรที่สอดคล้องและเป็นไปตามภาระหน้าที่ที่กำหนด ในร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาต่อไป นอกจากนี้ การพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามร่างมาตรา ๒๕๙ ควรต้องมีการพิจารณาควบคู่กันไปเนื่องจากมี ความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกัน

- มีกรรมการสอบถามว่า เรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมควรให้เป็นการกำหนดร่วมกันระหว่าง ศาลฎีกากับองค์กรอิสระหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมไม่ได้เป็นเรื่องของศาลฎีกา แต่เป็นเรื่องของ องค์กรอิสระแต่ละองค์กร

- มีกรรมการสอบถามว่า การให้ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเองจะเป็นเรื่องการ ขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือไม่ ประธานกรรมการกล่าวว่า รัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมากำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ แต่ละหน่วยงานเป็นผู้จัดทำอยู่แล้วโดยให้เป็นไปตามมาตรฐานกลาง การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของ องค์กรอิสระตามร่างรัฐธรรมนูญนี้ที่กำหนดให้องค์กรอิสระร่วมกันจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมจึงไม่ได้ แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา ทั้งนี้ เห็นควรกำหนดเพิ่มเติมเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมตาม ร่างมาตรา ๒๑๕ ในบทเฉพาะกาลว่า ขณะที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ให้บังคับ ใช้เฉพาะกับองค์กรอิสระ แต่หลังจากมีการเลือกตั้งแล้วให้ส่งมาตรฐานทางจริยธรรมให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นและปรับปรุงแก้ไขตามควรแก่กรณี

- มีกรรมการสอบถามว่า ร่างรัฐธรรมนูญนี้จะส่งผลให้มีการลบล้างคำวินิจฉัยที่ผ่านมาของ ศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประชานกรรมการกล่าวว่า ร่างรัฐธรรมนูญนี้ไม่ส่งผลให้มีการลบล้างคำวินิจฉัยที่ผ่านมาของ ศาลรัฐธรรมนูญ แต่การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในอนาคตต้องเป็นไปตามร่างรัฐธรรมนูญนี้

- มีกรรมการสอบถามว่า การให้อำนาจอัยการสูงสุดในการพิจารณาวินิจฉัยว่าเรื่องใดเป็นปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญจะเหมาะสมหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความเห็นของอัยการสูงสุดต่อประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ไม่ได้ถือว่าเป็นที่สุด เป็นเพียงการกลั่นกรองชั้นหนึ่งเท่านั้น ประชาชนยังมีสิทธิที่จะยื่นเรื่องโดยตรงต่อ ศาลรัฐธรรมนูญได้หากไม่ผ่านการพิจารณาของอัยการสูงสุด

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันจันทร์ ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและ กล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา

นายสกนธ์ พรหมบุญตา นิติกรชำนาญการ นางสาวอัจฉรา สวนสมุทร วิทยากรชำนาญการพิเศษ ผู้จดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง สำนักกรรมาธิการ ๒ ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์